

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ПРОГНОСТИЧНИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Семенова А. В.

При описі понятійного апарату, що використовується у конкретній науці, в авторів наукових досліджень завжди виникає необхідність провести аналітичний огляд понять, які найбільш часто зустрічаються, і, зіставивши їх, з'ясувати сутність у конкретному аспекті власним визначенням. Зрозуміло, що обійтися без посилань на визнані авторитети не можна, але, на нашу думку, для зіставлення виникає дві перешкоди. Перша пов'язана з тим, що аналіз сутності моделювання у педагогічних науках проводився багатьма іншими авторами (І. Зязюн, В. Кремень, С. Калашнікова та ін.); друга стосується смислового навантаження: поняття „моделювання” уживається у різних контекстах і має безліч аспектів, так що їх пряме зіставлення не завжди є коректним.

Розвиток теорії моделювання складних педагогічних систем професійної підготовки ґрунтується на багатоканальній взаємодії всіх суб'єктів освітнього простору¹. Проблема *моделювання в педагогіці* присвячені роботи багатьох учених. Аналіз досліджень у цій галузі дозволяє конкретизувати моделювання в педагогіці як засіб пізнання, як систему для отримання інформації про іншу систему. *Моделювання* як процес у педагогіці репрезентує чіткий зв'язок елементів, що формують уявлення про те, як ефективно змінити педагогічну реальність з метою максимального наближення до узагальненої моделі, що ідеалізується.

Між типами моделей в педагогіці немає жорстких меж. Ефективність педагогічних моделей залежить від початкових теорій і гіпотез, що вказують на межі допустимих при моделюванні спрощень. Найважливіша роль дидактичних фізичних моделей полягає у формуванні пошукової структури мислення (як процесу створення моделі навколишнього світу в пам'яті людини у вигляді понять, а також використання моделі у практичних цілях). Адже така модель містить не тільки інформацію про властивості кожного об'єкта, а також інформацію про те, яким чином він може бути використаний, які дії у відношенні до цього об'єкта найбільш доцільні, який можливо очікувати результат та наслідки цих дій.

Використання педагогічного моделювання є *комплексним процесом*, що вимагає тісного взаємозв'язку освітніх, соціальних і особистісних аспектів. Відтак, педагогічне моделювання ґрунтується на цілісному підході та тісно пов'язане з реалізацією програмно-цільового методу управління, при якому спеціально створюється програма, організовується суб'єктна взаємодія.

Людина, певне, найскладніший об'єкт дослідження. Для зменшення „гносеологічної похибки” в теорії педагогічного моделювання, адже невизначеність при моделюванні є завжди, та опису його ефективності в педагогіку запроваджено спеціальне поняття – *педагогічна валідність*, яке близьке до достовірності.

¹ Семенова А. В. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Алла Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с. Режим доступу: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/paradigma.pdf>

сті, адекватності, але не тотожно їм.

Педагогічну валідність обґрунтовують комплексно: концептуально, критеріально і кількісно, оскільки моделюються, як правило, явища, які характеризуються багатьма чинниками. Тут мається на увазі саме система, а не довільний набір моделей, який приведе до еkleктичності, довільності і хаотичності опису. Однак, при конструюванні моделей доводиться „балансувати на межі” їх повноти і валідності. Отже, саме у конструюванні цілісної системи моделей й виявляється професіоналізм дослідника.

У педагогіці моделюють як зміст освіти, так і навчальну діяльність як особливу форму цілісного багаторівневого системного подання інформації (спеціальної та узагальненої) та засобів мислення (логічних та образних), матеріалізованих у змісті навчального матеріалу. У вузькопредметному утилітарному значенні будують наукові моделі як апарат для викладання конкретних навчальних дисциплін. Необхідність володіння *методикою моделювання* пов'язана як із загальним *методом наукового пізнання*, так і з психолого-педагогічними знаннями. Крім того, достатньо широко застосовується *моделювання навчального* матеріалу для його логічного впорядкування, побудови семантичних схем, подання навчальної інформації в наочній формі з розрахунком на образні асоціації за допомогою мнемонічних правил. Наприклад, структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни тощо.

Також виокремлюють *моделі навчання*, які визначаються як педагогічні техніки, система методів і організаційних форм навчання, що становлять дидактичну основу моделі. Існує поняття, схоже з попереднім, – це *навчальна модель*, яка має свої різновиди. Наприклад, семіотична навчальна модель містить систему завдань, що передбачає роботу з текстом як семіотичною системою, що спрямована на забезпечення переробки знакової інформації.

Імітаційні навчальні моделі передбачають вихід того, хто навчається, за межі власне текстів шляхом співвідношення інформації, яку вони містять, із ситуаціями майбутньої професійної діяльності.

Соціальні навчальні моделі задають додаткову динаміку в колективних формах роботи учасників освітнього процесу.

Освітня модель, яка є логічною послідовною системою відповідних елементів, що містить цілі освіти, зміст освіти, проектування педагогічної технології і технології управління освітнім процесом, навчальних планів і програм. Призначена для побудови навчальних планів і програм, різних способів організації навчання по групах або потоках, управління освітою, підбору критеріїв ефективності технології, видів і способів контролю, оцінювання і звітності.